

CHESSIE

1.87

CHESAPEAKEKERHO

TOIMIHENKILÖT - FUNKTIONÄRER

HALLITUS

Puheenjohtaja

Anita Soinjoki

Suonotkontie 4 A 9, 00630 HELSINKI, puh. 90-746 225

Varapuheenjohtaja

Irma Koponen

Kaskenkaatajantie 16 A 15, 02100 ESPOO, puh. 90-466 098

Sihteeri

Anita Novitskij

Pelimannintie 21-23 F 27, 00420 HELSINKI, puh. 90-531 865

Muut jäsenet

Gun Holmström

Sudenkaari 45 as 26, 02580 SIUNTIO as, puh. 90-262 580

Marja-Liisa Koivunen

Porslahdentie 12 as 8, 00980 HELSINKI, puh. 90-317 171

Rahastonhoitaja

Solveig Bergholm

Suonotkontie 4 B 20, 00630 HELSINKI, puh. 90-746 534

POSTISIIRTOTILI No. 424 54 - 7

CHESSIE -lehti

Päätoimittaja
Anita Soinjoki

Toimittaja
Irma Koponen

ILMOITUKSET

1/1 sivu mk 50,-
1/2 sivu mk 30,-
1/4 sivu mk 20,-

kuvien rasterointi
ä mk 15,-

P Ä Ä K I R J O I T U S

Minulle väitettiin että nyt olisi vuodenaika nimeltä kevät, ulkona satavasta lumesta huolimatta. Kevät merkitsee useimmiten koirille omistajineen heräämistä eräänlaisesta talvihorroksesta; nyt on aika ruveta toimimaan ...

Laulussa sanotaan, että kevät toi, kevät toi maalarin ym. hyödyllisiä ammattimiehiä, meille kevät toi "kirppushown". Meiltä löytyi yksi kirppu ja tämä löydös sai aikaan täydellisen paniikin sekä kertaheitolla heräämisen talvihorroksesta. Uskokaa minua, mikään ei inspiroi niin kevätsiivouksen tekemiseen kuin kirppu tai täi. Tilanne ei sinänsä ollut meille aivan uusi. Kymmenisen vuotta sitten tuttavaltamme löytyi kirppuja ja silloin kävimme läpi saman siivousvimman. Nyt tilanne on jo hallinnassa, lasipurkkiin pyydystetty kirppu on tunnistettu jyrksijoiden, lähinnä rotissa eläväksi kirpuksi. Koirat on pesty, lattiat on imuroitu ja pesty, matot ja kaikki pestävät tekstiilit on pesty ja lopuksi on vielä suoritettu myrkytys Baigon-nimisellä aineella. Tämä kaikki on tietenkin suoritettu kahteen kertaan ja lisäksi koirat ovat saaneet eläinlääkäriltä ns. loispiikin, jonka pitäisi tappaa kaikki loiset niin koiran sisä- kuin ulkopuoleltakin. Joku teistä ajattelee varmaankin nyt, että kyllä Soinjoella pitäisi ainakin olla puhdasta. Niinhän sitä luulisi, kevät toi kuitenkin meille sekä kunnan karvanlähdon että ihanan kuraiset ulkoilumaastot, joten siivoamista riittää näillä näkymin ainakin juhannukseen asti. Kuinka kaipaankaan pitkä, kuumaa ja kuivaa kesää.

Onhan toki minunkin kaikesta huolimatta myönnettävä, että kevät tuo tullessaan kaikenlaista mukavaakin. Pimeistä, pölyisistä parkkihalleista päästään, kun näytelyt alkavat toukokuussa olla ulkona. Tottelevaisuus- ja taipumusharjoitukset voidaan pikkuhiljaa siirtää sunnuntaista valoisiin arki-iltoihin. Taipumuskokeet ja metsästyskoirien jälkikokeet alkavat eri puolilla maata toukokuussa. Chessie-treffien suunnittelu on täydessä käynnissä; merkitkää jo nyt tuo tärkeä ajankohta 24.-26.7. allakkaanne.

Treffit pidetään tänä vuonna samalla paikkakunnalla kuin viime vuonna, mutta eri koulussa. Tällä kertaa kokoonnumme Aitoon emäntäkoululla. Tuomariksi näyttelyyn ja testiin on kutsuttu Janet Morris Englannista. Kiharat arvostelee ruotsalainen ulkomoitotuomari, labradorien ja sileäkarvaisten noutajien kasvattajana tunnettu Brit-Marie Brulin, Puhs' kennel. Chessie- ja kiharatreffeistä on siis tulossa melko kansainväliset. Tämä huomioonotettaessa sanoisin melkein ettei kenenkään kannattaisi jäädä kotiin ujostelemaan. Rohkeasti mukaan vain. Te, jotka ennen olette olleet Aitoossa tulette tietenkin uudelleen. Olisi kuitenkin hauskaa nähdä joukossamme myös joitakin vanhoja tuttuja, joita ei ole näkynyt pitkään aikaan. Olisipa minulla nyt käsissäni takavuosien tv:n lastenohjelmista tutun Arja-tädin taikapeili, sillä näkisin varmasti ainakin Eulan, Mimmin, Rillan, Kassun, Hessun, Lissun, Rollen, Tessun, Sandin ja Biancan sekä monta muuta mukavaa chessiä omistajineen osallistuvan treffeille. Oulustakin tulisi joukko uusia harrastajia koirineen esittäytymään. Siinä olisikin komea joukko näytillä ulkomaalaisille vieraillemme. Niin mahtavista treffeistä olisi hauska tehdä artikkeli kuvien kera julkaittavaksi esimerkiksi USA:n chessiekerhon lehteen. Saa nähdä toteutuuko haaveeni? TERVETULOA!

Moni teistä on jo varmasti ihmetellyt sitä, ettei chessie-lehteä ole ilmestynyt aikaisemmin. Tavallisesti ensimmäinen lehti ilmestyy huhtikuun alkupuolella. Kun saatte tämän käsiinne, on varmasti kesäkuun alku jo käsillä. Syy on yksinkertainen: aikapula. Meitä on kaksi ihmistä tekemässä tätä lehteä teille. Irma suorittaa puhtaaksikirjoituksen ja suunnittelee lehden ulkoasun, allekirjoittanut hoitaa juttujen etsimisen, käännöstyöt ulkomaalaisista lehdistä, etsii epätoivoisesti sopivia valo-

kuvia sekä yrittää itsekin kirjoittaa "artikkeleita". Kumpikaan meistä ei tule toimeen ilman toista, eli lehteä ei synny ellei meillä molemmilla ole aikaa sen tekoon suunnilleen yhtä aikaa. Tätäkin pääkirjoitusta olen kirjoittanut huhtikuusta alkaen suurin piirtein lause kerralla muiden töiden lomassa.

Apua tarvittaisiin siis kipeästi. Pienikin apu, kuten otsikoiden letraaminen johon nyt ei yksinkertaisesti ole aikaa, tai vaikkapa lehden postitus olisi tervetullutta. Tähänkin lehteen on muuten pitkän taivutustyön tuloksena saatu kahdelta chessienomistajalta aivan erinomaiset jutut. Kumpikaan heistä ei kirjoita ammatikseen, joten luulin että moni teistä pystyisi samaan, eli kirjoittamaan pienen tarinan arkielämästä chessien kanssa. Kokemukseni mukaan se ei koskaan ole tylsää tai tasaista, vaan joskus hieman liiankin tapahtumarikasta ...

TREFFEILLÄ TAVATAAN!

Anita Soinjoki

KOIRAMAISUUKSIA

Olen koira.

Olen ihmisen paras ystävä, lohduttaja, ilahduttaja.

Koska olen chesapekelahdennoutaja en ole kuitenkaan mikään tavanomainen koira. Minussa asuu salaperäinen alkukantainen voima, perintö niiltä kaukaisilta ajoilta, jolloin luonto oli itsensä herra ja susilaumat saivat vielä vainoamattomina kulkea. Siksi katselenkin nykyajan kierouksia epäluuloisena ja suhtaudun niihin varauksellisesti. Oudon keltaiset silmäni ovat pienet ja syvällä päässäni. Siis hyvin suojatut ulkoiselta väkivallalta, mutta pahojen kuvien tunkemiselta niiden sisälle niitä on vaikeampi suojata.

Onneksi olen silti valoisa luonne ja pystyn kyllä lenkillä juoksenellessani unohtamaan metsän kuoleminen haposateisiin ja ydinsaasteiden leviämisen maapallolle, jolla minäkin liikun.

Metsässä juokseminen onkin parhaita huveja mitä tiedän, varsinkin jos vielä saa kaadetuksi jonkun ihmisen nurin ryntäämällä täydellä painolla ammuksen vauhdilla suoraan päin. Hauska kuulla mitä sanovat. Hiihtämistä rakastan myöskin suuresti, kuitenkin suksien edessä, hyppien ja haukkuen korkealla, terävällä äänellä, joka särkee traktorin hyrinääkin tottuneet korvat. Suosittelem kuitenkin hiihtämistä aina pimeässä, jolloin kukaan ei pysty tuijottamaan vihaisesti suoraan silmiin - se on sietämätöntä ja pakottaa kääntämään katseen pois, eikä hiihtämisestä silloin ole juuri enemmän iloa kuin kalalla sateenvarjosta.

Muihin eläimiin suhtaudun hyväntahtoisesti, mitä nyt vähän kissoja seurailen. Siis juosten. Siis kun ne itse sitä pyytävät. Muuten saavat kyllä vaikka ryömiä mahani alta. Tynnet lehmätkin saa heiluttamaan päätään ja puhaltamaan vihaisesti hyppimällä niiden edessä juuri sarvien ulottumattomissa. Vaikeivät mukamas minua koirana pidäkään. Sanovat kuten pahat ihmisetkin, että muistutan enemmän porsasta! (Vaaleanpunainen kuono ja kaikki.) On minut kerran sekoitettu lampaaseen - sellaiseen vastakerittyyn kikkarakarvaiseen, tiedättehän. Liikuselele täällä sellainenkin: Julia Elvira Lennon-Presley. Komea on nimi, mutta näkisittepä sen kantajaa - se on semmoinen paksu, pyöreä tynnyri ja neljä tulitikkua alla. On mukamas niin ihmeellinen, koska osaa oikein seurata hihnassa kulkiessa, mutta kukapa nyt ei sitä osaisi jos vain sattuu sillä päällä olemaan. Istua se ei ainakaan osaa, eikä maahanmenossakaan ole minkäänmoista tyylikkyyttä. Eikä se nouda Tärkeitä Esineitä kuten minä (leikkikaluja, taskulappuja, vaatteita, sohvanjaljoja). Jos nyt joku osa siinä sitten häviää tai muuttaa muotoaan se on vain vehkeiden heikkoutta kun ne hajoaa.

Työhöni suhtaudun silti aina ehdottoman vakavasti. Etsin tunnollisesti kaikki pallot, dummyt, kepit ym. joita harvinaisen huolimattomat ihmiset täällä aina kadottavat metsään tai muualle ja vien ne sitten kauas hyvään talteen etteivät taas pääsisi häviämään. Jäljestäminen on minusta myöskin mukavaa puuhaa. Jäljestän mielelläni kaikkea syötävää, kuten tunkiolle heitettyjä luita, pöydälle asetettuja herkuja sekä kissojen ruokakuppeja.

Lopuksi antaisin teille ihmisille hyvän neuvon. Jos joku on teille vihainen ja haukkuu teitä, tehkää kuten laulussakin sanotaan: hymyilkää. Rypistäkää kuonoanne sille vihaiselle ihmiselle, antakaa harvojen etuhampaittenne törrottää ja hengittäkää nenän kautta voimakkaasti kuorsaten. Näin teen aina, kun tulee erimielisyyksiä sen yhden ihmisen kanssa, joka luulee omistavansa minut, eikä hän ole koskaan vielä pystynyt sitä vastustamaan.

Sillä olenhan hänen rakkain ystävänsä, lohduttajansa, seuralaisensa. Olenhan hänen koiransa.

Eräs chessie vain.

Koiranomistajakoulu 3.

J.A.U. Yrjölä

Koiran psyykkiset kehityskaudet

Lyhyesti lueteltuna voidaan päätyä seuraaviin kehityskausiin:

VEGETAATIIVINEN

kausi on eräänlainen siirtymävaihe joka osuu 0-3 viikon ikään. Se on syömistä ja nukkumista. Voima ja vastustuskyky lisääntyvät. Normaaliolosuhteissa pennut ovat jatkuvasti emonsa vieressä. Tällä kaudella tapahtuvia asioita ei tarkasti tunneta, mutta lämpötilojen vaihteluilla tms. saattaa olla vaikutuksia. Emon läsnäolo on erittäin tärkeää muutoinkin kuin vain ravinnon antajana. Pentuja nuolemalla emo saa ne ulkostaamaan ja syljellä on varmasti hygienian kanssa tekemistä laajemminkin kuin vain mekaanisessa mielessä. Emon läsnäolo on myös psyykkisesti tärkeä. Verrattakaa lasten vierihoidosta saatuja kokemuksia.

LEIMAUTUMISKAUSI kasvatuskennelissä ajoittuu 4-7 viikon ikäkaudelle. Tästä kaudesta puhuttaessa on jäänyt mieleeni erityisesti professori Erkki Pulliainen tokaisu miksi pennun kasvattajan nimi esiintyy erilaisissa tilanteissa koiran nimen

yhteydessä. Hänestä se on tärkeätä olla näkyvissä jotta näkyy syntipukki joka on perussyyllinen koiran myöhempään käyttäytymiseen. Tänä kautena pentu "leimautuu" ulkoiseen ympäristöön, emoonsa, hoitavaan ihmiseen/ihmisiin, sisaruksiinsa, ruokaan, ympäristön ääniin jne. Tämä kehityskausi on koiran perimien ominaisuuksien kanssa kaikkein vaikuttavin sen kehityksessä. Käyttäytymisen varmuus tai epävarmuus eli toimintakyky juontaa paljossa tältä kaudelta. Kasvatuskenneli vaikuttaa pentuun ratkaisevasti. Laiminlyöntejä on vaikeaa korjata myöhemmin. Perusuonteesta riippuen joskus mahdollonta.

NOPEAN OPPIMISEN KAUSI on jatkoa leimautumiskaudelle ja päättyy noin 12 viikon iässä. Kausi on vielä leimautumiskautta ja tässä iässä pentu on yleensä jo uudessa kodissaan. Laitoksissa syntyvät pennut ovat tässä vaiheessa kiireimmiten saatava siviilikoteihin. Tällä kaudella pennut oppivat ymmärtämään ihmisen puhetta, viittauksia ja kaikkea sitä millä ihminen kommunikoi pennun kanssa. Tässä kohdassa annan neuvon puhukaa, puhukaa ja puhukaa pennulle, mutta tietysti niitä asioita joista on myöhemmin hyötyä yhteistyössä. Satujen lukeminen ei tätä edesauta, niistä pentu ei tajua mitään. Tässä iässä pentu oppii kiel-

lot ja alistuu. Jos pentu on hyvin dominoiva luonteeltaan se näkyy tässä iässä selvästi, mutta valitettavasti täytyy olla kokemusta tai luontaisesti hyvä "koirasilmä" jotta tämän pennusta näkee. Tällä kaudella voidaan pennusta jo alkaa kasvattaa hyvätapaista tai hulluttia. Hyvä alku voidaan tässä kehityksessä nopeimmin pilata. Kauden päättyessä pennusta on kehittynyt sosiaalinen.

ARVOJÄRJESTYKSEN MUOTOUTUMISKAUSI osuu 13-17 viikon ikään. Kaudelle annettu nimi kertoo parhaiten mitä sen aikaan tapahtuu. Jos pennut olisivat laumassa edelleen niin nyt tapeltaisiin todella ja

"nökkimisjärjestys" alkaisi tulla selväksi. Tämäkin kausi on nopean oppimisen kautta. Tämä kausi olisi käytettävä erityisesti leikkimiseen pennun kanssa ja rajut leikit olisi ihmisen aina voitettava, mutta pennun olisi ehdottomasti saatava taistella, sitä ei saisi masentaa. Esimerkiksi rievun veto on pennusta mieluista ja kehittää sen leukojen käyttöä.

LAUMAN JÄRJESTÄYTYMISKAUSI 5-6 kuukauden iässä on aikaa jolloin pentu on hyvin alistuvainen ja valmis tunnustamaan auktoriteetin. Kaikki yhteistyö ihmisen kanssa tuottaa sille mielihyvää. Tässä kehitysvaiheessa se opettelee yhteistyötä ja sitä sille pitäisi nyt opettaa ja antaa sen oppia. Hajun perusteella järjestäminen ja etsiminen on pennusta kiinnostavaa. Yhteiset kävelylenkit, automatkat jne. on tärkeätä opettaa pennulle juuri nyt. Kaikille käyttökoirille tämä kehityskausi on erittäin tärkeä myöhempää koulutusta ja käyttöä ajateltaessa.

PUBERTEETTIKAUSI on koiralla 7-12 kk iässä. Tämä on vaikea ikä koirilla kuten meillä ihmisilläkin. Tätä kautta leimaa oikullisuus ja tasapainottomuus. Esiintyy arkuutta tai karkautta sekä selvää vastaanhangottelua monissa asioissa jotka aikaisemmin sujuvat jo kitkatta. Esimerkiksi suojelukoirarotujen yksilöiden aggressiiviset, aktiiviset isäntään kohdistuvat tilanteet on nujerrettavaa voimainoin. Nämä tilanteet kylä juontavat esiintyessään aikaisempien kehityskausien virheellisistä kohteista, mutta tubert esiin tavallisesti puberteetti-ikässä.

SUKUKYPSYYDEN KAUSI alkaa vuoden iästä eteenpäin ja on sukupuolesta ja rodusta jossakin määrin riippuva. Tässä iässä koiraa alkaa kartoittamaan reviiä ja siinä kehittyvät suojelu-

varioimisominaisuudet, joiden voimakkuus on paljolti rotukohtainen asia. Joka tapauksessa tässä vaiheessa olisi ihmisellä ja koiralla oltava yhteinen kieli ja luottamuksellinen suhde. Tässä iässä voidaan niin sanottu varsinainen kilpailukoulutus aloittaa täysipainoisesti metsä- ja palveluskoirilla ja kaikilla muillakin esimerkiksi tottelevaisuuskokeen vaatimuksia vastaavasti.

Tärkeitä asioita jotka on tiedettävä kun toimimme koirien kanssa

Koira aistii ympäristönsä aistiensa avulla kuten me ihmisetkin, mutta koirilla tärkeimmässä asemassa on hajuaisti ja koirien aistima hajujen maailma on meille ihmisille vieras syystä, että tämä aistimme on varsin kehittymätön koiran hajuaistiin verrattuna.

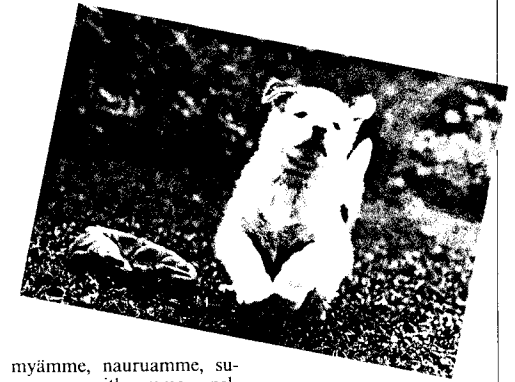
Itseään koira ilmaisee äänellään ja ruumiinsa liikkeillä. Häntä on koiran keskeinen ilmaisuväline josta joutuessa ei häntää saisi tyypistää edes hännänpästä. Ilkeästi sanottuna hännäntypitys on verrattavissa meidän kielenme katkaisuun.

On toimittava koiran ehdoilla

Meille ihmisille on mahdollista järkemme ja ajattelukykyämme avulla ymmärtää koiria niiden omilla ehdoilla. Koirat kokevatkin meidät todennäköisesti kaksijalkaisina koirina ja tästä syystä meidän on tarkkailtava koirien keskenäistä kanssakäymistä ja yrittävä matkia niiden tapoja kun kommunikoidemme niiden kanssa.

Koirat ymmärtävät tunnetilojamme

Vaikeasti kehitysvammaiset ihmiset joiden älylliset kyvyt ovat rajalliset hallitsevat tunne-elämän alueen hyvin samoin on laita koirien kohdalla. Koirilla ei ole vaikeuksia ymmärtää iloamme, hy-

myämme, nauruamme, suruamme, itkuamme, pelkoamme, suuttumustamme ja aggressiivisuuttamme. Hermostumisemme koira tajuaa usein enemmän kuin lähimmät ihmiset. Ilmeistämme ja äänensävyistämme koira tietää muutamassa sekunnissa olemmeko ystävällisiä, määrätietoisia käskiviä tai mahdollisesti vihoisamme. Koskaan emme voi koiralta salata onko suhtautumisemme sitä kohtaan myönteinen tai kielteinen eli pidämmekö siitä vai emmekö pidä.

Älä tuijota koiraa silmiin Itsekin pidämme töllistelyä moukkamaisena ja röyhkeänä ja pyrimme jo lapsillemme opettamaan, että tuijottaminen on epäkohteliasta. Toisaalta taas pidämme silmiin katsovaa ihmistä reiluna ja luotettavana. Koirien kohdalla tilanne on kuitenkin sellainen, että silmiin tuijotus koetaan uhkaavana. Taitava ihminen pystyykin katseellaan hallitsemaan ja ohjailemaan koiraa. Voimakasluonteinen koira kestää katsetta paremmin, arka ja epävarma ei juuri lainkaan.

Älä tuijota koiraa silmiin Itsekin pidämme töllistelyä moukkamaisena ja röyhkeänä ja pyrimme jo lapsillemme opettamaan, että tuijottaminen on epäkohteliasta. Toisaalta taas pidämme silmiin katsovaa ihmistä reiluna ja luotettavana. Koirien kohdalla tilanne on kuitenkin sellainen, että silmiin tuijotus koetaan uhkaavana. Taitava ihminen pystyykin katseellaan hallitsemaan ja ohjailemaan koiraa. Voimakasluonteinen koira kestää katsetta paremmin, arka ja epävarma ei juuri lainkaan.

Lähesty koiraa oikein

Jos kyseessä on pentu tai hieman ujoasteleva nuori koira tai koira jolla on heikko itsetuottamus ja vain vähän rohkeutta, laskeudu alas kyykkyasentoon, käännä katseesi sivuun ja kutsu koi-

raa ystävällisesti. Koirasta pois loitoneminen edesauttaa myös heikon koiran lähentymistä ja kontaktin ottoa.

Suorana seisova ihminen, suuri turkishattu päässä tai kädet ylös kohotettuna on uhkaava jota ilman epävarmuutta osoittavia eleitä lähesty vain todella voimakkaat koirat. Tummat aurinkolasit vaikeuttavat myös kontaktia.

Kuinka koiraa hyväillään

Pään sivut, korvanjuuri ja suupieli ovat paikkoja joita rapsuttamalla koira kokee mielihyvää. Vartaloa hyväillessä se olisi aloitettava alapuolelta. Rintakehän alaosa ja vatsa ovat oikeat kohteet.

Taputtakaapa vanhempaa arvonsa tuntevaa ihmistä päälle ja selkään ikään kuin kiitokseksi ja seurattaa kuinka henkilö reagoi. Varmasti hän kokee käsittelyn loukkaavana ja nolostuu tai vihastuu. Samoin on laita koirien maailmassa. On moukkamaisista ja koiran todellista halveksuntaa taputtaa vierasta koiraa päälle tai selkään. Luonteeltaan dominoivat koirat vastaavat päällele taputukseen murena, jopa ärähdyksellä. Koirien kohdatessa on se koira henkisesti hallitsevampi joka laittaa kuoleonsa toisen selälle. □

MEIDÄN RETU

Meidän perheeseen päätettiin vihdoinkin hankkia koira, mieluiten noutaja. Siis yhteys Kennelliittoon, josta kerrottiin Suomessa uudesta rodusta, jolla oli tarkoitus teettää lähiaikoina pentuja. Niin soitimme Gannelle ja kävimme katsomassa chessietä ja olimme myytyjä: Juuri tuollainen on meille sopiva koira, tarpeeksi suuri, ettei selkää rasitu koiraa silittäessä, turkki helpohoitoinen ja niin ovelan näköinen, ei ainakaan liian kaunis. Me aloimme odottaa yhdessä Vinnien kanssa ja paljon kirsimättä myrskin, ja vihdoin syntivät Suomessa ensimmäiset chessiet, Suomen lipun päivänä vuonna 1978, ja niitä oli kymmenen, meillekin riittäisi yksi, hurraa!

Kävimme tietenkin katsomassa pentuja niin pian kuin mahdollista, ja Gunne näytti meidän pojan, jolla oli kaikkein rypyisintä otsaa ja suurimmat jalat, se oli tosi hurmaava. Kun vielä jaksomme odottaa kahdeksan viikkoa, saimme hakea sen, ja hienosti koira kesti pitkän matkan mökille asti ja sopeutui meidän perheeseen ja siitä tuli meidän Retu.

Retua alettiin sitten opettaa ja kouluttaa, ja älykkäänä koirana se oppikin nopeasti. Mutta koska se oli fiksu ja kouluttajat tottumattomia koiran käsittelijöitä, se ei läheskään aina tehnyt niin kuin käskettiin, vaan niin kuin se itse halusi. Sen kanssa joutui varsinkin Tuire, samankokoisena kuin koira, turvautumaan kovinkin otteisiin. Jos ei muu auttanut, istui tyttö koiran päälle ja puri sitä niskasta.

Koiran ensimmäisen joulun maissa meille tuotiin suklaatehtaalta runsaasti joulusuklaata. Ne piilotettiin vaatekaappiin, mutta tuoksuivathan ne siellä. Retulle ei meillä mikään ovi abloy-lukkoa

lukuunottamatta ollut mikään ongelma, se sai kaikki auki, niin myös vaatekaapin oven, ja mikä herkutteluhetki sillä olikaan! Se valitsi parhaat tryffelisuklaat, söi niitä kilon, ja saman verran minttusuklaata. Loput eivät sitten enää maistuneetkaan hyvälle, ja vähitellen tuli huono olo. Kun perhe tuli kotiin, oli koira-parka ripulissa, ja joka tuolissa ja sängyssä ja matolla runsaasti suklaakastiketta. Jouluaattona kinkusta syöty parin kilon palanen ja hiukan myöhemmin saman verran popsittu voi eivät enää tehneet vatsaa kipeäksi, mutta siihen kuitenkin jäi hauvamme varastelut ruoan suhteen. Kenkiähän se tietysti pureskeli pienenä, ja meni siinä jokunen sukka ja puserokin. Vartuttuaankin se jatkoi kenkien kanniskelua, ei toki enää pureskellut niitä, ja äidin aamutakki piti melkein joka päivä hakea kaapin naulasta makuualustaksi.

Meillä oli marsu Retun tullessa taloon, mutta se kuoli pian runsaan seitsemän vuoden ikäisenä, ja jonkun aikaa koira oli ainoa kotieläin. Kun se oli parivuotias, toi tyttärenme Tuija meille kissanpennun. Koiralle se oli perusteellisen aikuhaistelun jälkeen jokseenkin yhdentekevä. Mutta mirripö ihastui koiraan; se oli ihanan pehmeä ja lämmin, melkein kuin emo. Roope-kissan lempipaikka oli nukkua Retun kaulataipeessa ja imeä-lutkutella välillä koira korvan juuresta. Se tuntui varmaan mukavalta Retus-takin, koska se pikkuhiljaa kiintyi Roopeen, ja mukavampaahan niillä oli päivisin nukkua kahdestaan kylki kyljessä. Kun kissa alkoi kulkea ulkona ja toi pyydystämiään hiiriä näytille, kantoi se ne aina ensin koiran haisteltavaksi, ja puskeskeli sitten ylpeänä tämän jalkoja. Olihan Retu toki mustasukkainen mirrille, ja aina kun pidettiin kissaa hyvänä, työnsi koirakin pänsä silittäväksi.

Kesät olivat Retulle ihanaa aikaa, silloin pääsi mökille, ja siellä saareissa sai olla aivan vapaana. Vene ei ollut koskettanut rantaa kun koira jo loikkasi rannalle ja laukkasi innoissaan pitkin pihaa. Se piti uimisesta ja olikin siinä sangen taitava, osasi jopa sukeltaa. Puunkannossa se oli ahkerasti mukana, mutta puut eivät joutaneetkaan takkaan tai saunaan, vaan olivat sille parempaan tarpeeseen pitkin pihaa. Suuhun sopivin kalikka otettiin mukaan laiturileikkiin, sitä pyöritettiin pitkin laituria jonkin aikaa, sitten se "vahingossa" tipahti veteen ja sitä piti

äänekkäästi haukkua niin kauan, että joku sanoi koiralle "lae". Komeasti se loikkasi veteen, otti jo hirtteissä ruun suuhunsa ja ui lähimpään rantaan, kantoi kalikan laiturille j.n.e. vaikka koko päivän, jos vaan joku ihminen oli ulkona ja huusi sopivassa kohdassa tarvittavan hae-sanana.

Retu rakasti veneellä ajelua. Se istui veneessä valmiina jo kun toiset vasta puhuivat sinne menosta. Kokka oli lempipaikka, ja siinä se istui kuin paraskin keulakova korvat vaakasuurina tuulella vipattaen. Jos onnistuit joskus lähtemään scoutelemaan ilman koiraa, jäi se yritykseksi; koira hyppäsi veteen ja hinas veneen scoteilijoiheen takaisin rantaan. Nuorten vesihiihtoa se katseli uteliaana yhden lähdön verran, mutta jokin siinä ei miellyttänyt, koska koira haki sukset pois.

Sorsastusaika oli jännää aikaa. Kesällähän ei sorsiin saanut koskea. Ne uivat röyhkeinä rannalla ja niille syötettiin koirankin suussa hyvälle maistuvaa leipää. Mutta kun ase otettiin esille, innostui koira liikaakin. Se haki joka ikisen isännän ampuman linnun, usein vielä pari muutakin, jotka olivat joltain koirattomalta jääneet ruohikkoon.

Oli talvellakin mökillä mukavaa ja silloin Retusta oli todellista apua. Se veti innoissaan pulkassa laukut jään yli, ja verkoilla käytessä sen kyydissä kulkeutuivat kevyesti tarvittavat tuurat, lapiot ja narukelat. Pilkkijän seuranakin se malttoi istua tuntitolkulla, varsinkin jos aurinko mukavasti lämmitti.

Koiran suosikkeja olivat kaikki lapset, niin ihmisten kuin eläintenkin. Sukulaislapset tutkivat sen hampaita, votivat toisinaan hännästä tai korvista ja ratsastivat selässä, koiranpennut hyppivät korvia näykkien, eikä se suututtanut lainkaan Retua.

Meistä oli hyvin järkyttävää, kun aina niin terveessä koirassa havaittiin PRA-tauti. Mutta onneksi se eteni niinkin hitaasti, ettei siitä ollut ylivoimaista haittaa koiralle. Huonekaluja ei pahemmin voinut siirrellä kotona, kadulla piti taluttajan huomioida mahdolliset esteet, ja vastaantulevat koirat ärsyttivät murahtamaan, mutta tutuissa paikoissa koira juoksi ja telmi kuten hyvin näkeväkin. Ja onneksi näkö ei ole koiralle tärkein

aisti, kuulo ja haun avulla pärjäsi uskomattoman hyvin. Siskontyttö Fiian tultua meille koko barheen iloksi siitä oli Retulle myös apua. Ne kulkiivat remmissä kylki kyljessä, Fiia askeleen edellä Retun opaskoirana. Koirat tulivat keskenään toimeen ihmeen hyvin. Fiia kunniotti encaan, pärjäsi myös Poopen kanssa ja varmaan niiden kavereiden ansiosta kotiutui nopeasti uuteen ympäristöön ja uusiin ihmisiin. Valitettavasti koirien yhteiselo ei kestänyt kauaa, sillä Retulla paheni syksyllä havaittu lonkkien nivelrikko niin nopeasti, että joulun maissa sen liikkuminen alkoi olla tuskallista. Vuoden loppuessa teki Retukin viimeisen matkansa Mevettiin. Se haudattiin pakkasten paukuksessa mökille, lempipaikkaansa.

Marja-Liisa Koivunen

Chessietreffit

AIKA: 24.7. - 26.7.1987

PAIKKA: Aitoon Emäntäkoulu (kts. kartta seuraavalla sivulla)

ALUSTAVA OHJELMA:

Perjantaina alkaen klo 16.00 riistakoulutusta
Lauantaina riistakoulutusta ja metsästystesti
Sunnuntaina alkaen klo 10.00 näyttely

Tämän lisäksi meillä on perinteinen Frisbee-kilpailu,
illanviettoa ja saunomista yhdessä kiharakerholaisten
kanssa ja mahdollisesti videofilmi.

Näyttelyn ja metsästystestin arvostelee näyttelyissä ja
kokeissa chessieidensä kanssa menestynyt, aktiivisesti
koiriensa kanssa metsästävä englantilainen chessiekas-
vattaja Janet Morris, Penrose kennels.

MAJOITUS: Käytettävissä 2-4 hengen huoneita 19 kpl, joihin voi
ottaa koiran. Koirattomille ihmisille löytyy 18 vuodetta.
Maksu 40 mk/vrk/vuode, lapset 20 mk/vrk/vuode. (Tuo omat
sänkyvaatteet tai makuupussi.)
Teltta- tai asuntovaunumajoitus 10 mk/vrk.

MAJOITUS JA RUOKAILU MAKSETAAN PAIKAN PÄÄLLÄ. Ruokapuolesta huolehtii
Kiharakerho. Haluttaessa voi ottaa omat eväät mukaan. Termospullo ja
grillimakkaraa mukaan! Olutta väkevämpää emme ole yleensä treffeillä
nauttineet.

ILMOITTAUTUMISET 10.7.87 MENNESSÄ Anita Soinjoelle, Suonotkontie 4 A 9,
00630 HKI (puh. 90-746 225). Anita antaa tarvittaessa li-
sätietoja puhelimitse.

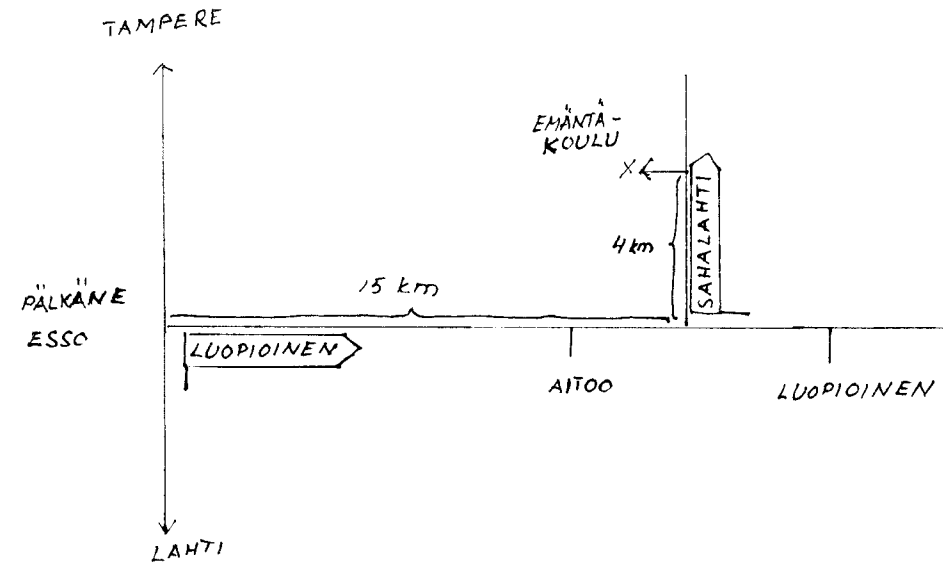
OSALLISTUMISMAKSU

Koulutus 30 mk/koira/vrk
Näyttely 15 mk/koira (kaikki osallistuvat)
Taipumustesti 15 mk/koira

MAKSU SUORITETAAN PS-TILILLE 42454-7 VIIM. 15.7.87

Ilmoittautumiskaavake ja ajo-ohje seuraavalla sivulla.

AJO-OHJE AITOOON EMÄNTÄKOULUUN

LEIKKAA IRTI JA POSTITA HETI ANITALLE!

Montako aik. _____ Koiran nimi _____
lasta _____

Saavumme _____ Lähdemme _____ Asumme _____
pv pv missä

Syömmе _____
mitkä ateriat _____

Lahjoitamme kunniapalkinnon _____
minkä _____

Paikka, aika ja allekirjoitus _____

Luopioinen 9. maaliskuuta 1987

HEI ANITA,

vielä ylimääräisiä terveisiä kaikille chessieläisille:

Aitoon Emäntäkoulu on ihanteellinen leiripaikka, missä löytyy pudasta järvivettä, kiemuraista rantaa, iso pihalualue ja maastot.

Se sijaitsee noin viiden kilometrin päästä viimekesän leiripaikasta. Ihan oma rauhallinen ympäristö, joka on mukavan matkan päässä yleisestä tiestä.

Ruokailut ja kahvitukset järjestetään samaan tapaan kuin viime kesänä: eli syömisistä pidetään kirjaa ja rahastetaan vasta leirin päätyttyä.

TERVETULOA!

terveisin

Walter Järvinen

Kuva 1. Kalliolahti

1. KOIRAN RUUANSULATUSKANAVA

hampaisto on lihansyöjälle tyypillinen, tarkoitettu raateen ja kalvamiseen: koira ei paljon ruokaansa pureskele vaan ahmii

mahalaukku sekini on esi-isiltä perityn I. petoeläimen mallin mukainen: suuri, sen tilavuus on lähes 60 % koko ruuansulatuskanavan tilavuudesta. Koira pystyy ahmimaan suuren annoksen ruokaa vaivatta. Päivittäin riittää aikuiselle koiralle yksi ateria eikä satunnainen paastopäiväkään ole pahasta. Perhekoira aterioi mielellään ihmisten kanssa, ei ole väärin jakaa koiran ruoka-annosta 2-3 ateriaksi.

suolisto on lyhyt ja tuhlailtava, ravinnon hyväksikäyttö on heikompaa kuin todellisilla kaikkiruokaisilla eläimillä (vrt. siika: suoliston pituus = 14 x ruumiin pituus, koiralla vain 5 x).

Kuitu ei sulata koiran suolistossa eikä ole koiralle välttämätöntä, mutta selvästi eduksi suolen toiminnalle ja ulosteen kertymiselle.

— ruuansulatusnesteet:

mahalaukusta	suolahappoa ja valkuaisaineita pilkkovan pepsiniin esiastetta
maksasta	sappineste – tärkeä rasvojen pilkkoutumiselle
haimasta	haimaneste, sisältää runsaasti valkuaisaineita, rasvoja ja hiilihydraatteja pilkkovien entsyymienä
suolen pinnasta	suolinestettä

Ravinto pilkkoutuu ruuansulatuskanavan alkuosassa suolahapon ja entsyymien vaikutuksesta imeytymiskelpoisiksi rakenteiksi. Ruuansulatusnesteiden avulla ohutsuolessa olevaa ruokasulaa "huuhdellaan" ja nesteeseen irronneet rakenteet imeytyvät ohutsuolen seinämän läpi elimistön käyttöön. Ruokasula siirtyy ohutsuolessa paksusuoleen, jossa siitä imeytyy vielä vettä ja joitakin suoloja. Paksusuolessa tapahtuu joskin verran edullista bakteerikäymistä

2. RAVINTOAINEIDEN IMEYTYMINEN JA HYVÄKSIKÄYTTÖ ELIMISTÖSSÄ

Ravinnon RASVA pilkkoutuu sappihappojen suojojen ja entsyymien vaikutuksesta glyseroiksi ja rasvahapoiksi. Elimistö käyttää ne joko energianlähteenä tai varastorasvojen muodostukseen. Tietyt rasvahapot ovat "välttämättömiä" eli ne on saatava ravinnosta valmiina. Ne ovat tarpeen ihon ja karvapeitteen hyvinvoinnille. Rasvaliukoisten vitamiinien (A, D, E) saanti liittyy ravinnon rasvojen imeytymiseen.

HIILIHYDRAATIT ovat sokerimolekyylien muodostamia ketjuja, jotka pilkkoutuvat entsyymien vaikutuksesta helpoluokoisiksi sokereiksi. Ne ovat elimistölle hyvä energian lähde. Ylimääräisistä hiilihydraateista muodostetaan helposti varastorasvaa. Hiilihydraatit eivät ole koiralle välttämättömiä, sillä koiran aineenvaihdunta pystyy muodostamaan jopa tärkeän verensokerin l. glukoosin saamistaan rasvoista ja valkuaisaineista hyvin helposti. (Ainoastaan kantava narttu tarvitsee ehdottomasti jonkin verran hiilihydraatteja verensokerin ylläpitoon.

VALKUAISAINHEET ovat 20 erilaisen aminohapon muodostamia pitkiä ketjuja. Ruuansulatusentsyymit katkaisevat aminohappojen väliset sidokset ja vapauttavat aminohapot imeytyväksi ohutsuolen seinämän läpi. Aminohappoja elimistö käyttää omien kudostensa rakentamiseen ja ylläpitoon, "remontointiin". Koiran elimistölle on helppoa käyttää ylimääräiset aminohapot energianlähteenä.

KUITU ei koiran ruuansulatuksessa juuri pilkkoudu, jonkun verran paksusuolen bakteerit ehtivät pilkkoa sitä omaksi ravinnokseen. Kuitu vaikuttaa ulostetta kiinteävästään ja on siten eduksi suolen toiminnalle.

3. RAVINTOAINEIDEN SULAVUUS

Kaikkea ravinnon sisältämää ei ruuansulatuskanava pysty/ehdi ottamaan elimistön käyttöön vaan osa ravintoaineista poistuu ulosteiden mukana. Talteenottoon l. sulavuuteen vaikuttavat ravintoaineiden alkuperä ja laatu sekä eri ravintoaineiden keskinäiset suhteet.

RASVA sulaa koiran rs-kanavassa keskimäärin 90 %:sti eli vain 10 % rasvasta "joutuu hukkaan". Rasva sisältää energiaa 9,4 kcal/g, joten koira saa käyttöönsä ravinnon rasvasta energiaa 8,5 kcal/g.

Kypsät kasviperäiset **HIILIHYDRAATIT** sulavat 80–85 %:sti ja niiden sisältämästä kokonaisenergiasta 4,2 kcal/g koira saa itselleen noin 3,5 kcal/g. Eläinperäisistä hiilihydraateista maidon maitosokeri l. laktoosi pilkkoutuu koiran rs-kanavassa vain rajoitetusti – laktaasientsyymiä on koiran suolussa niukasti – ja suurina annoksina maito aiheuttaa ripulua.

VALKUAISAINESTA eläinperäinen sulaa hyvin, 85–90 %:sti; kasviperäinen heikommin, 65 %:sti. Sekaravinnon valkuaisen sulavuutena pidetään 80 %, jolloin valkuaisen sisältämästä kokonaisenergiasta 4,5 kcal/g tulee koiran hyödyksi 3,5 kcal/g. Valkuaisaineet ovat kuitenkin paljon tärkeämpiä kudosten rakennusaineena kuin energianlähteenä, joten VALKUAISEN BIOLOGINEN ARVO on tärkeä.

4. VALKUAISEN BIOLOGINEN ARVO

Valkuaisaineet muodostuvat 20 erilaisesta aminohaposta. Niistä 10 on koiralle välttämättömiä eli ne on saatava ravinnosta valmiina; loput koira pystyy rakentamaan saamistaan aminohapporungoista itsekin. Koiralle välttämättömiä aminohappoja ovat:

lysiini	tryptofaani
metioniini	fenyylalaniini
kystiini	leusiini
treoniini	isoleusiini
valiini	histidiini

Biologisesti arvokkaasta valkuaisaineesta elimistö pystyy käyttämään valtaosan aminohapoista omien kudostensa rakentamiseen, vain pieni osa joudutaan tuhlaamaan energialähteenä. Aminohappokoostumukseltaan yksipuolisesta ja siis biologiselta arvoltaan heikosta valkuaisesta jää runsaasti tarpeettomia aminohappoja energiatuotantoon. Mitä arvokkaampaa valkuainen on biologisesti, sitä pienemmällä annoksilla elimistö tulee toimeen. Heikkolaatuista valkuaisainetta tarvitaan suuret annokset, jotta elimistön rakennuspuolen aminohappotarve tyydytty.

Eläinperäinen valkuainen on aina arvokkaampaa kuin kasviperäinen. Arvokkainta on kananmunanvalkuainen, sulavuus 100 % ja biologinen arvo 100 %. Kasviperäisen valkuaisen heikko biologinen arvo saattaa johtua yhden ainoan aminohapon niukkuudesta: vehnän valkuaisessa on niukasti lysiniä ja siksi biologinen arvo on vaatimattomasti 40 %. Jo 1–2 % lysiniä nostaa valkuaisen arvon kaksinkertaiseksi l. 80 %:ksi (vrt. taulukko 1.).

TAULUKKO 1

Joidenkin raaka-aineiden valkuaisen sulavuus % ja biologinen arvo

valkuaislähde	sulavuus %	biologinen arvo
kananmuna	100	100
maito	90	85
kalajauho	90	90
lihajauho	85	75
soija	65	50
vehnä	65	40
vehnä 1–2%		
lysiiniä	65	80

TAULUKKO 2

National Research Council'in antamat minimitarvetaulukot koiran kivennäis-, hivenaine- ja vitamiinitarpeesta (1985) ilmoitettuna yksikköä/elopainokg/vrk

	kasvava	aikuinen
kalkki	320 mg	119 mg
fosfori	240 mg	89 mg
kalsium	240 mg	89 mg
magnesium	22 mg	8,2 mg
natrium	30 mg	11 mg
kloori	46 mg	17 mg
rauta	1,74 mg	0,65 mg
kupari	0,16 mg	0,06 mg
mangaani	0,28 mg	0,1 mg
sinkki	1,94 mg	0,77 mg
jodi	0,032 mg	0,012 mg
seleeni	6 ug	2,2 ug
A-vitamiini	202 ky	75 ky
D-vitamiini	22 ky	8 ky
E-vitamiini	1,2 mg	0,5 mg
B ₁ (tiamiini)	54 ug	20 ug
B ₂ (riboflaviini)	100 ug	50 ug
B ₆ (pyridoksiini)	60 ug	22 ug
B ₁₂	1 ug	0,5 ug
niasiini	450 ug	225 ug
foolihappo	8 ug	4 ug
pantoteeni-happo	400 ug	200 ug
(1000 ug = 1 mg, 1000 mg = 1 g)		

5. MITEN PALJON MITÄKIN?

RASVAA pitää koiran ruuassa olla vähintään 5 %, jotta rasvaliukoisten vitamiinien ja välttämättömien rasvahappojen saanti olisi turvattu. Koira tietää ravinnossaan suuna rasvamäärä, koeloluksissa on annettu rasvaa aina 76 % asti. Eskimokoiria on perinteisesti ruokittu pelkällä rasvaisella lihalla ilman mitään haittavaikutuksia.

VALKUAISAINEIDEN osuus voi vaihdella 18–60 %, laatu on toki määrää tärkeämpi.

HIILIHYDRAATIT eivät ole välttämättömiä, mutta niitä voidaan antaa jopa 70–75 % asti.

6. VITAMIINIT, KIVENNÄISET JA HIVENAINHEET

Energian, aminohappojen ja rasvan lisäksi koira tarvitsee ravinnossaan jonkin verran ns. suojaravintoaineita. Kivennäisaineita – kuten kalkkia ja fosforia – tarvitaan muutama grammaho päivittäin; hivenaineita milligrammoina tai niiden tuhannesosina mitattavia, häviävän pieniä määriä. Rasvaliukoisia vitamiineja (A, D, E) elimistö pystyy varastoimaan "pahan päivän varalle" paremmin kuin vesiliukoisia (B-ryhmä).

Suojaravintoitien satunnainen puuttuminen päivittäisestä ravinnosta ei aiheuta katastrofia, mutta jatkuva puutos vähäisimmästään hivenaineesta häiritsee vähitellen elimistön tasapainoa. Erittäin tärkeää on kasvuikäisen koiran oikea ja tasainen kivennäisten ja vitamiinien saanti luiden ja nivelten kehityksen turvaamiseksi.

– KALKKI (Ca) ja FOSFORI (P)

Suurin osa koiran tarvitsemasta kalsiumista ja fosforista käytetään luuston rakentamiseen, mutta pieniä määriä näitä kumpaakin tarvitaan elimistön entsyymitoimintoihin ja ionitasapainon säilyttämiseen. Ravinnon kalkan ja fosforin imeytymisen ja hyväksikäytön kannalta on ratkaisevan tärkeää näiden keskinäinen suhde ja D-vitamiinin pitoisuus ravinnossa.

Kalkkia pitää koiran ravinnossa olla suositusten mukaan 1.1–1.4 % ja fosforia 0.9–1.1 %, jolloin saavutetaan optimaalinen kalkki-fosfori -suhde (Ca:P) 1.2–1.4. Jos ravinnossa on oikea kalkki-fosfori -suhde, ei D-vitamiinia tarvita kuin NRC:n 1985 antamat minimimäärät – aikuiselle koiralle 8 ky/elopainokg ja kasvavalle 22 ky/elopainokg.

Aikuisikäinen koira kestää hyvin sekä eläinperäisen eli-että ylirookintaa, mutta kasvavalle pennulle kalkan ylirookinta on lähes yhtä haitallista kuin kalkan puutos. Kasvavalla pennulla kalkista imeytyy 40 %, jos sitä on ravinnossa 1.1 % tai yli. Jos kalkan pitoisuus ravinnossa on alhainen, 0.6 % tms., tehostuu imeytyminen aina 80 % asti. Aikuisella koiralla kalkan imeytyminen vaihtelee vastaavasti 0–80 %, joten aikuinen suojautuu kalkan yliannoksesta sulakemalla ruuansulatuskanavan imeytymismekanismiin. Kasvava pentu ei siihen pysty, vaan ravinnon kalkista 40 % tulee "väkisin" ruuansulatuskanavasta elimistöön (Hazewinkelin tutkimus 1985). Kasvavan pennun ravinnossa ei saisi kaikkia olla yli 2.3 % eikä fosforia yli 2.0 %, jotta vältyttäisiin kivennäisten yliannostuksesta (Ralston-Purina, henkilökohtainen tiedonanto 1986).

MUUT KIVENNÄISET JA HIVENAINHEET

Kalsium ja magnesium ovat tärkeitä solujen ionitasapainon säilyttäjiä, samoin natrium ja kloori (eli ruokasuola, NaCl). Sinkki on tarpeen ihon terveydelle, seleeni lihasten hyvinvoinnille. Mangaania tarvitaan entsyymimekanismien ja rasva-aineenvaihdunnan toimintaan. Rauta ja kupari ovat välttämättömiä mm. hemoglobiinin muodostuksessa.

– VITAMIINIT

Rasvaliukoisista vitamiineista koira tarvitsee ravinnossaan A-, D- ja E-vitamiineja, oman elimistön voimavarat riittävät tavallisesti tarvittavan K-vitamiinin tuottamiseen.

A-vitamiinia tarvitaan ihon ja limakalvojen hyvinvointiin, puutos voi ilmetä myös tulehdustauteihin herkistymisenä. Koira pystyy hyödyntämään ravinnossa olevia A-vitamiinin esiasteita l. karoteeneja, joita on mm. porkkanassa.

D-vitamiini vaikuttaa kalkan imeytymiseen ja osallistuu luuston aineenvaihduntaan.

E-vitamiini vaikuttaa lihassaineenvaihdunnassa ja toimii myös ns. lisääntymisvitamiinina.

Vesiliukoisista vitamiineista koira tarvitsee ravinnossaan B-ryhmään kuuluvia. C-vitamiinia syntyy elimistössä normaaliarvoon tyydyttävä määrä. B₁-vitamiinin tarve korostuu, jos ravinnossa on runsaasti hiilihydraatteja ja niukasti rasvaa. B₂-vitamiini, pantoteeni-happo ja niasiini ovat kaikki tärkeitä hermokudoksen, limakalvojen ja ihon terveydelle.

B₆-vitamiini on erityisen tärkeä silloin, kun ravinnossa on runsaasti valkuaisaineita.

Koiran suoлистobakteerit valmistavat sekä biotiinia että foolihappoa ja syntyvä määrä tyydyttää normaalisti koiran tarpeen.

National Research Council julkaisi 1985 minimitarvetaulukot kivennäisistä, hivenaineista ja vitamiineista sekä kasvavalle että aikuiselle koiralle (vrt. taulukko 2.).

ERI IKÄKAUSINA ERIILAISTA RUOKAA

Kasvava pentu tarvitsee kudosten kehitykseen suhteessa enemmän energiaa, valkuaisaineita, kivennäisiä ja vitamiineja kuin aikuisikäinen koira kudosten uusittumiseen ja ylläpitoon. Koiran vanhetessa energiantarve yleensä vähenee, mutta valkuaisen ja joidenkin vitamiinien (mm. A-) tarve on suurempi kuin nuorella aikuisella. Kantava ja imettävä narttu tarvitsee pentuikseen enemmän sekä energiaa että valkuaisaineita ravinnossaan. Oman erikoisryhmänsä muodostavat raskasta työtä tekevät palvelus- ja metsästyskoirat, joiden energiantarve saattaa nousta 2–3-kertaiseksi. Kilpailukaudella tarvitsee vinttikoirakin jonkin verran vahvempaa ruokaa kuin lepokaudella, mutta energiantarve nousee vain 10–20 % yli normaaliin.

7. KOIRAN ENERGIANTARPEEN ARVIOIMINEN

Koiran energiantarve on hyvin yksilöllinen asia. Oikein ruokittu koira miellyttää sekä silmää että kättä: koira ei ole liian lihava eikä laiha, sen karvapeite on rodulle tyypillinen ja hyväkuntoinen ja se suoriutuu rodulleen tyypillisistä tehtävistä hyvin.

Koiran ravitsemusasteen (lihava-normaali-laiha) pystyy tuuheaturkkisestakin koirasta toteamaan tunnustelemalla kulkuluiden päällä olevaa rasvakerrosta. Hyväkuntoisella koiralla kylkiluit tuntuvat käteen, mutta niiden päällä on ohut rasvakerros. Lihavalla koiralla ei kylkiluita pysty tuntemaan, rasvakerros on paksu ja hyllyvä. Liian laihalla koiralla kylkiluit tuntuvat terävinä nahan alla, sormi solahdtaa helposti kylkiluiden väliin ja rasvakerros puuttuu täysin. Sileäkarvaisen vinttikoiran ravitsemusasteen näkee tunnustelemattakin: hyväkuntoisen koiran kaksi viimeistä kylkiluita "läikkyy" eli ne ovat selvästi erotettavissa ja kolme korkeinta selkänikamaa näkyvät lihasten välistä keskellä selkää. Lihavalla koiralla näitä merkkejä ei näe, laihalla taas näkyy enemmänkin sekä kylkiluita että nikamia em. lisäksi.

Erikoisten koirien energiantarpeita on tutkittu koeloluksiteissa ja todettu, että se voidaan esittää yhtenevästi laskennallisen **metabolisen elopainon** avulla:

Metabolinen elopaino (kg) = punnitu elopaino (kg)^{0.75}. Laskutoimitus on hiukan hankala, ellei taskulaskimesta löydä potenssiinkorotusyhälöä, mutta esim.:

5 kg painavan koiran metabolinen elopaino = 3,3 kg
15 kg painavan koiran metabolinen elopaino = 7,6 kg
25 kg painavan koiran metabolinen elopaino = 11,2 kg
35 kg painavan koiran metabolinen elopaino = 14,4 kg

ja siksi pienet koirat tarvitsevat enemmän energiaa **elopainonikolaa** kohti kuin suuret koirat.

Ruokintakokeissa on voitu määrittää koirien energiantarve eri ikäkausina:

pikkupenttu tarvitsee 335 kcal/ME kg puolikasvuinen 160–200 kcal/ME kg aikuinen 110–140 kcal/ME kg

Energiantarpeeseen vaikuttavat myös:

– koiran sukupuoli, rotu, luonne
– karvapeite, ympäristön lämpötila = sileäkarvaiset tarvitsevat varsinkin kylmänä vuodenaikana enemmän energiaa kuin tuuheaturkkiset

– fysiologinen rasitustila: kantava narttu + 50 %
imettävä + 100–300 %
työtätekevä + 50–200 %
(ratajuoksija + 10–20 %)

– yksilölliset erot

MISTÄ KAIKEN TÄMÄN SAA KOIRALLEEN, KAIKKI NÄMÄ MILLI-JA MIKROGRAMMAT JA KANSAIN-VÄLISET YKSIKÖT?

1. Käytä hyvää kaupallista täysravintoa = kuivamuonaa

Kokeilemalla löydät koirallesi sopivan, sillä kaikki kuivamuonat eivät sovi kaikille koirille koirat ovat yksilöitä. Joskus hyvinkin täysravinto voi vaatia täydennystä, esimerkiksi näyttely tai kilpailustressin, karvanvaihdon tai toipilasajan ravintotarpeet ovat erilaiset kuin normaalielämän. Täysravinnon lisänä voi silloin antaa

- a) ¼ – ½ annoksen tilavuudesta kotiruokaa/purkkiruokaa/makkaraa
b) rasvaa; margariinia tai kasviöljyä noin 1 – 2 tl/200 g kuivamuonaa

2. Valmista kotiruokaa ja täydennä sitä sopivalla kivennäis-, hivenaine- ja vitamiinivalmisteella

Kaupalliset täysravinnot eivät välttämättä sovi kaikille koirille. Kokeiltuasi kaikki markkinoilla olevat valmisteet yhtä heikoin tuloksin (koira ei syö/vatsa menee sekaisin/saa iho-oireita), joudut valmistamaan koirallesi kotiruokaa. Kotiruuan täydennykseksi tarvitset ainakin kalkkiliisää, sillä tavallisimmat valmistusaineet liha, vilja, kala sisältävät runsaasti fosforia ja niukasti kalkkia (vrt. taulukko 3.). Ruuanvalmistus keittäminen, paistaminen, hauduttaminen tuhoaa osan ruuan sisältämistä vitamiineista, joten kannattaa täydentää kotiruokaa vitamiinivalmistein.

KOTIRUOKAA

Kotiruuan valmistuksessa käytetään 2/3 3/4 viljatuotteita ja 1/4 – 1/3 lihaa, kalaa tai sisäelimiä.

Liha, kala ja sisäelimet on syytä kypsentää. Sisäelimet (maksat ja munuaiset) kannattaa jauhata ja sekoittaa lihaan, yksinomaan ne voivat varsinkin suurina annoksina aiheuttaa ripulia. Kana ja broiler kypsennetään ja luut poistetaan – linnunluut ovat helposti säilytyviä ja pistelevät ruuan sulatuskanavan seinämiä, saattavat aiheuttaa vaarallisen suolitukoksenkin.

Viljatuotteet (riisi, kaura, ohra, tattari, vehnä jne.) kypsennetään puuroiksi tai laattakoruissa. Maissinjyvä ei sula koiran suolistossa kypsennettynäkään, mutta maissihiuhteet (corn flakes) sulavat ja maittavatkin erinomaisesti.

Vilja-liha -seoksia voi erinomaisesti maustaa pienillä annoksilla kypsennettyä porkkanaa, sipulia tai perunaa. Erilaisia makkaroita (sekä koiran että ihmisten) tai säilykevalmisteita voi käyttää lihan/kalan asemesta. Maitotuotteista saa koiran arvokasta valkuais- ja kivennäisliisää ruokavalioon. Hapatetut maitotuotteet (piimä, viili) ovat tavallista maitoa paremmin siedettyjä. Erilaiset juustot ovat varsin maitavia ja raejuusto lähes lihan veroinen ja laihdutus/toipilasajan dieetteihin verrattoman hyvin sopiva.

KOTIRUUAN VALMISTUS – MIKÄ EI KOIRALLE SOVI

- lihan ylikuukinta (yli 30 %) voi kasvuaikana häiritä pennun kehitystä, sillä ravinnon tasapainoitus kivennäisten ja vitamiinien suhteen on vaikeutunut aikuisena suuri annos lihaa voi aiheuttaa ripulia
- maito suurina annoksina voi aiheuttaa ripulia hapatetut maitotuotteet (piimä, viili) ovat paremmin siedettyjä
- luut ja rustot voivat aiheuttaa ummetusta/suolitukoksen, rustot joskus ripuliakin
- raa'at juurekset eivät sula koiran suolistossa: porkkanat ja perunat pitää kypsentää ja mielellään vielä muhentaa
- raaka kananmunanvalkuainen sisältää avidiinia, joka tuhoaa biotiinia (B-ryhmän vitamiini) Kypsennys tuhoaa avidiinin
- raaka kala sisältää usein tiaminaasia, joka tuhoaa B₁-vitamiinin kypsennys tuhoaa tiaminaasin (toistartunta mahdollinen – lapamato)

TAULUKKO 3. 100 g sisältää:

	energia (kcal)	valkuain. (g)	rasva (g)	kalkki (mg)	fosfori (mg)	A-vit. (ky)	D-vit. (ky)
rasvaton naudanliha	162	21	4	10	160	50	+
rasvaton naudanliha	314	18	22	10	160	50	+
rasvaton sianliha	198	21	8	10	140	50	+
rasvaton sianliha	390	12	32	10	140	50	+
kananliha	143	23	1	15	150	25	+
naudanmaksat	160	20	3	7	360	40000	34
sianmaksat	176	20	6	7	360	12000	44
munuaiset							
naudan sian	167	15	8	10	220	800	--
sian	143	17	4	8	260	300	
sydan							
naudan sian	148	17	5	5	210	30	--
sian	145	16	6	6	220	30	--
kala keskim.	167	18	7	21	137	60	+
raejuusto	133	14	4				
emmental	452	27	30	1100	810	1150	
kananmuna kokonainen	181	13	11	60	200	1000	176
makaroni (kuivana)	402	13	3	20	120	--	--
riisi							
(kuivana)	374	9	2	45	325	--	--
maissihiuhte	431	9	3	15	60	--	--

Taulukon tiedot saatu Rochon julkaisusta "The Nutrition of the Dog – Feed Value Tables for Dogs" vuodelta 1976

TIEDOTUKSIA +++ TIEDOTUKSIA +++ TIEDOTUKSIA +++ TIEDOTUKSIA +++ TIEDOTUKSIA +++

Ruotsin chessietreffit pidetään Ödeshög-nimisellä paikkakunnalla 27.7. – 2.8.1987

OHJELMA:	27.-29.7. metsästyskokekurssi
	30.7. sightseeing
	31.7. järjestämiskoe
	1.8. metsästyskokeet + tottelevaisuuskokeet
	2.8. näyttely

Tämän lisäksi ohjelmassa on perinteisesti ollut "noutajatesti" koirille, jotka eivät aikaisemmin ole osallistuneet kokeisiin. Pienille pennuille on pidetty pentutesti. Treffeille osallistuu ihmisiä Tanskasta, Norjasta, Suomesta ja tietenkin Ruotsista ja tunnelma on aina ollut mahtava. Meitä on jo joukko suunnittelemassa retkeä Ruotsiin, tuletko Sinäkin mukaan? Tällä hetkellä näyttää siltä, että osa meistä lähtee koko viikoksi ja osa vasta viikonlopuksi. Jos olet kiinnostunut, ota yhteyttä Anita Soinjokeen.

+++++

Suomen Kennelliitto on muuttanut, uusi osoite on: Kamreerintie 8, 02770 Espoo. Puhelin: 90-805 7722

+++++

KOULUTUKSET: toistaiseksi Maunulassa sunnuntaisin klo 11.00. Myöhemmin keuhalla siirrymme mahdollisesti muualle ja muutamme ajankohtaa. Tiedustelut: Anita Soinjoki.

+++++

Materiaali seuraavaan lehteen 5.7. mennessä. Otamme kiitollisuudella vastaan KUVIA JA ARTIKKELEITA.

S I S Ä L T Ö

	Sivu		Sivu
Toimihenkilöt.....	2	Meidän Retu.....	8
Pääkirjoitus.....	3	Chessietreffit.....	12
Koiramaisuuksia.....	5	Koiran ruokinta.....	15
Koiranomistajakoulu 3.....	6	Tiedotuksia.....	19